

การสร้างเสริมทักษะดิจิทัลของนักเรียนอาชีวศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
Enhancing the digital skills of vocational students
under the Office of the Vocational Education Commission

เสาวพา เวศกาวิ¹

กฤษดา ผ่องพิทยา²

จิรววัฒน์ กิติพิเชษสรณ์³

Saovapa Weskavee¹

Kisda Pongpittaya²

Jirawat Kitipichetsan³

Received: February 10,2023 Revised: February 10,2023 Accepted: May 23,2023

บทคัดย่อ

สังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของโลกเข้าด้วยกัน และเทคโนโลยียุคดิจิทัลส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมถึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาตามไปด้วย สถานศึกษาจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาอาชีวศึกษาเป็นสถานศึกษาที่สร้างองค์ความรู้เรื่องการเรียนรู้ดิจิทัลของนักเรียน เพื่อเป็นการผลิตแรงงานในอนาคตให้สถานประกอบการในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ด้วยการสร้างเสริมทักษะดิจิทัลของนักเรียนอาชีวศึกษาให้มีทักษะการเรียนรู้ดิจิทัลในด้าน การรู้ใช้ รู้เข้าใจ รู้สร้างสรรค์ และรู้เท่าทัน โดยให้มีทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลใน 9 ด้าน คือ 1) การใช้งานคอมพิวเตอร์ 2) การใช้งานอินเทอร์เน็ต 3) การใช้งานเพื่อความมั่นคงปลอดภัย 4) การใช้โปรแกรมประมวลผลคำ 5) การใช้โปรแกรมตารางคำนวณ 6) การใช้โปรแกรมนำเสนอ 7) การทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ 8) การใช้โปรแกรมสร้างดิจิทัล และ 9) การใช้ดิจิทัลเพื่อความมั่นคงปลอดภัย เพื่อให้ นักเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีทักษะดิจิทัลตามกรอบระบบคุณวุฒิวิชาชีพของอาชีวศึกษา

คำสำคัญ การสร้างเสริม, ทักษะ, ดิจิทัล, อาชีวศึกษา

Abstract

Today's society is changing rapidly. Due to the use of technology to connect the various information of the world together. And the digital technology has resulted in rapid

¹²³ สังกัด คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก

Faculty of Arts, Krirk University

¹ Corresponding author, Email: Saovapawesk@gmail.com

changes. Including causing changes in education as well Educational institutions must be alert and prepared in managing learning to prepare students with the skills to go out and live in the world in the 21st century. A vocational school is an educational institution that creates a body of knowledge about students' digital literacy. To produce worker in the future for enterprises in various professional fields. By enhancing digital skills of vocational students to have digital literacy skills in terms of knowing, using, understanding, creating and knowingly by providing skills in using digital technology in 9 areas: 1) Computer usage 2) Internet usage 3) Security usage 4) Word processing program usage, 5) Spreadsheet Programming, 6) Presentation Programming, 7) Online Collaboration, 8) Digital Creation Programming, and 9) Digital Security. To provide vocational students under the Office of the Vocational Education Commission to have digital skills according to the professional qualification system framework of vocational education.

Keywords: Enhancing, Digital, Skills, Vocational

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตราที่ 22 ได้ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ดังนั้น ควรให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมต่อเนื่องตามศักยภาพของผู้เรียน โดยที่ประเทศไทยได้กำหนดวิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 -2580) ขึ้นเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาให้ประเทศเจริญก้าวหน้าไปในอนาคต ดังวิสัยทัศน์ที่ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มีเป้าหมายเพื่อยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ โดยมีการพัฒนาคนในทุกมิติ และในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่ดี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) โดยได้กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่มุ่งบรรลุเป้าหมายในระยะ 5 ปี โดยมีหลักการสำคัญ ได้แก่ มีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำ และขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลิตภณฐานของการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม มุ่งให้คนไทยมีคุณลักษณะที่สมบูรณ์

เทคโนโลยีดิจิทัลมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้รูปแบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจและกระบวนการทางสังคมเปลี่ยนไป อีกทั้งมีการเข้ามาปรับเปลี่ยนเข้ากับวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน นอกจากนี้รัฐบาลจึงกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งมีกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคมเป็นกลไกหลักในการผลักดันการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศให้พัฒนาต่อไป (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559) โดยกระทรวงศึกษาธิการในฐานะรับผิดชอบการบริหารจัดการอาชีวศึกษา ได้กำหนดนโยบายด้านการเรียนรู้การใช้ดิจิทัลเพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับการสร้างอาชีพ เนื่องจากสถานประกอบการจะคัดเลือกฝีมือแรงงานโดยวัดคุณภาพจากความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ดังนั้น สถานศึกษาที่จัดการจัดการอาชีวศึกษาทั้งในระบบปกติและระบบทวิภาคี จำเป็นต้องพัฒนากระบวนการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลตามความ

ต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งได้มีการใช้คอมพิวเตอร์ในทุกด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) และเนื่องด้วยในปัจจุบันประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจและสังคมเทคโนโลยีดิจิทัลที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งโครงสร้าง และรูปแบบกิจกรรมการดำเนินงานในทุกภาคส่วน ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศในทุกๆ ระบบรวมถึงการปรับตัวให้ทันกับนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัล เกิดสังคมขนาดใหญ่บนโลกไร้พรมแดน ระบบเศรษฐกิจใหม่ การปฏิวัติอุตสาหกรรมและเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตของพลเมืองโลกในการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) เป็นการเปลี่ยนแปลงจากแบบอนาล็อกไปสู่เทคโนโลยีดิจิทัล จนทำให้ทุก ๆ วงการเกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งตลาดแรงงานก็มีการเปลี่ยนแปลงไปความต้องการคนเพื่อรองรับงานในยุคเทคโนโลยีดิจิทัลมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน และรวมถึงวงการการศึกษาด้วย (Collins and Halverson, 2009) ในการจัดการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านอาชีวศึกษาที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนจบสามารถออกไปประกอบอาชีพได้ จึงต้องมุ่งเน้นการฝึกทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อรองรับตลาดแรงงานการสายอาชีพควบคู่กันไปด้วย

วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นสถาบันการศึกษามผลิตกำลังคนสายอาชีพเข้าสู่ตลาดแรงงาน ต้องเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนการสอนพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยและสร้างองค์ความรู้ดิจิทัลเพื่อเตรียมกำลังคนให้พร้อมก่อนที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงาน ซึ่งการรับมือเชิงรุกต่อการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) เป็นการพัฒนาของนักเรียนให้มีทักษะดิจิทัลโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับนักเรียนอาชีวศึกษาหรือสายอาชีพ เพราะอาชีวศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคนสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศและแรงงานในอนาคตที่เป็นที่ต้องการของสถานประกอบการ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2564) นับเป็นความท้าทายของผู้บริหารของอาชีวศึกษาในการจัดการเรียนการสอนโดยการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะทางดิจิทัลเพื่อพัฒนาทรัพยากรที่มีคุณภาพ และมีศักยภาพทันกับการเปลี่ยนแปลงของในยุคศตวรรษที่ 21

บริบทการจัดการศึกษาอาชีวศึกษากับการพัฒนาทักษะดิจิทัล

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในยุคดิจิทัล ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม โดยมีเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นสื่อกลาง ในประจำวันการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ของคนกับดิจิทัลต้องรวมกันอยู่อย่างแยกไม่ออก และจากการเปลี่ยนแปลงในสังคมอย่างรวดเร็วมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศหรืออินเทอร์เน็ตมาช่วยแก้ปัญหาและช่วยพัฒนาการเรียนการสอน ส่งผลให้วิถีชีวิตของคนในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องปรับตัวไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงโดยมีเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐานความรู้ในการดำเนินชีวิตประจำวันและโลกใน ยุคดิจิทัลเริ่มรวมระบบเศรษฐกิจดิจิทัลและสังคมดิจิทัลให้เข้ากัน ด้วยการใช้ประโยชน์จากการรู้จักใช้ดิจิทัลอย่างเต็มศักยภาพ (Mossberger, K.et.al., 2007) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้มีพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 หมวด 1 บททั่วไป มาตรา 6 การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคน ในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาระดับสูงขึ้นไป เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถในทางปฏิบัติ และมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติและแรงงานเพื่อป้อนตลาดแรงงาน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2564) ให้ทันการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจโลก และเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัย ตอบสนองต่อ

การเร่งรัดการพัฒนาประเทศให้มีความทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ตามวิสัยทัศน์ของกรอบเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และตัวชี้วัดต้องสอดคล้องกับกรอบเป้าหมาย การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่องค์การระหว่างประเทศกำหนดขึ้น

ในปัจจุบันวิทยาลัยอาชีวศึกษาเป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีภารกิจในการจัดการศึกษาดังนี้ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล สื่อการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน และอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เปิดการเรียนการสอนเป็น 3 ระดับ คือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และระดับปริญญาตรี (ทล.บ.) โดยจัดการเรียนการสอนแบ่งเป็น 2 ระบบ คือ ระบบปกติ และระบบทวิภาคี การบริหารงานในวิทยาลัยอาชีวศึกษา มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการประกอบอาชีพและทักษะชีวิต ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีนโยบายและจุดเน้น คือ 1) อาชีวศึกษายกกำลังสอง (Thailand Vocational Education Eco-System : TVE2S) 2) พัฒนาคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษา (Quality) และ 3) แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายอาชีวศึกษายกกำลัง โดยมีเป้าหมายเพื่อ 1) พัฒนาสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศและความเชี่ยวชาญเฉพาะ 2) ยกระดับศักยภาพทุนมนุษย์ของประเทศ (Re-Skills, Up-Skills, New-Skills) 3) ยกระดับความร่วมมือและเพิ่มบทบาทในการจัดการศึกษากับภาคเอกชนอย่างเข้มข้น 4) พัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัยและมุ่งตอบโจทย์ความต้องการของประเทศ 5) พัฒนาสื่อการเรียนรู้ (On-site, On-Air, Online, On-Demand) และ 6) พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 (สมรรถนะทางวิชาชีพ ภาษาอังกฤษ/จีน ดิจิทัล) ตามกรอบของการพัฒนาคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษา 5 ประการ คือ 1) สร้างอาชีพใหม่ให้ประชาชน 2) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสายอาชีพเพิ่มขึ้นในทุกภูมิภาคด้วย “ห้องเรียนอาชีพ” โดยความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 3) พัฒนาสถานศึกษาให้เป็น “Excellence Center” 4) พัฒนาสถาบันการอาชีวศึกษาให้มีความเข้มแข็ง และ 5) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาเอกชน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2564) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 2) ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล 3) การสร้างสังคมคุณภาพด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล 4) ปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่รัฐบาลดิจิทัล 5) พัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่เศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล และ 6) การสร้างความเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยมีเป้าหมายในระยะ 10 ปีข้างหน้าคือ ประชาชนทุกคนจะมีความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์สร้างสรรค์ และเป็นพลเมืองดิจิทัล (ศักดิ์ดนัย โรจนธรรม, 2562)

เห็นได้ว่า เทคโนโลยีดิจิทัลมีความสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะการนำไปใช้ และการเสริมสร้างทักษะดิจิทัล ในด้านการรู้ใช้ รู้เข้าใจ รู้สร้างสรรค์ และรู้เท่าทัน จนสามารถประยุกต์ใช้สื่อดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งในการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่ผ่านมาของกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ ในการบริหารจัดการศึกษา อาชีวศึกษายังอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงพัฒนาให้ตอบสนองต่อนักเรียนและสังคมดิจิทัล เนื่องจากยังไม่มีรูปแบบและวิธีการที่ชัดเจนในการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีทักษะที่เป็นไปตามเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษาในตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและแผนพัฒนาการศึกษานับว่าเป็นภารกิจที่ท้าทาย มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้นักเรียนมีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงต่อไปในอนาคต

องค์ประกอบของทักษะดิจิทัล

“ทักษะดิจิทัล” หมายถึง ความสามารถด้านดิจิทัลในการใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการเข้าถึง การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การจัดการ การบูรณาการ การแบ่งปัน การสื่อสาร การสร้างสารสนเทศและความรู้ใหม่ โดยมีทักษะการรู้สารสนเทศ ทักษะการเรียนรู้ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะทางด้านอารมณ์และสังคม อีกทั้งทักษะการแก้ปัญหา การดำเนินชีวิต ทักษะการสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2561) นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการข้าราชการพลเรือน (2561) กล่าวว่า การรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) หมายถึง ทักษะความเข้าใจ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัล อันได้แก่ ทักษะในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อการสื่อสาร การทำงานร่วมกัน เพื่อให้องค์กรมีประสิทธิภาพและรวดเร็วในการทำงาน ตลอดจนความสามารถในการทำความเข้าใจการใช้สารสนเทศในรูปแบบต่างๆ จากแหล่งที่หลากหลายที่นำเสนอผ่านคอมพิวเตอร์ การมีความเข้าใจในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศหรือวรรณกรรมที่เป็นสิ่งพิมพ์ เป็นแนวคิดและวิธีการคิด หรือความเชื่อที่ส่งผลต่อพฤติกรรม โดยมีการใช้ทักษะเฉพาะด้านกระบวนการทางปัญญา และมีสมรรถนะในการทำงานร่วมกับสารสนเทศดิจิทัล ในขณะที่ Gilster (1997) กล่าวว่า การใช้สารสนเทศเป็นทักษะด้านเทคนิค (Technical skill) คือการมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่คอมพิวเตอร์เครือข่ายนำเสนอ และรวมถึงการที่บุคคลสามารถนำเสนอสารสนเทศดิจิทัลด้วยความเข้าใจ ซึ่งการรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) คือ การมีความรู้ การมีความเข้าใจ การเข้าถึง รู้เท่าทันสื่อด้วยการใช้ทักษะอย่างฉลาดเพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ การนำไปใช้ และปรับตัวสามารถอยู่ในโลกปัจจุบันได้

คุณลักษณะของคนรุ่นใหม่เมืองดิจิทัล (Digital native) คือ การสามารถเข้าถึง อ่าน เขียน ดิจิทัลสารสนเทศได้มากและเร็ว ใช้ออนไลน์ ใช้สมาร์ทโฟน เพื่อการรับรู้ข่าวสาร การอ่านออกเขียนได้ทางดิจิทัล สำหรับคนรุ่นใหม่จึงเป็นพื้นฐานการสร้างทักษะดิจิทัลในอนาคต การก้าวสู่เศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศไทยจะเกี่ยวกับการใช้ดิจิทัลมากขึ้น นอกจากนี้นักเรียนยังต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ประกอบด้วย 6 ด้านคือ 1) Tools & Technologies คือความสามารถในการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ 2) Find & Use ซึ่งไม่ใช่แค่ความสามารถในการค้นข้อมูลจาก Google หรือ Search Engine ต่าง ๆ ได้ แต่รวมถึงความสามารถในการวิเคราะห์ และตัดสินใจเลือกข้อมูลที่มีคุณภาพจากข้อมูลที่มีอยู่มากมายในโลกอินเทอร์เน็ต 3) Teach & Learn การเรียนการสอนแบบใหม่จะต้องให้ผู้มีเรียนและผู้สอนมีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่ถูกต้อง 4) Communication & Collaborate โลกของดิจิทัลทำให้ทุกคนเชื่อมต่อกันสื่อสารกันได้ง่ายขึ้น รูปแบบการทำงานได้เปลี่ยนไปจึงจำเป็นต้องให้มีทักษะในการทำงานแบบใหม่ 5) Create & Innovate เทคโนโลยีดิจิทัลทำให้เราสามารถที่จะสร้างนวัตกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ได้มากมาย เพื่อที่จะสามารถสร้างสิ่งใหม่ ๆ ได้ และ 6) Identity & Wellbeing โลกดิจิทัลมีความเสี่ยงต่อการใช้งานจากภัยคุกคามต่างๆ เราจำเป็นต้องสอนให้คนมีทักษะที่เข้าใจในเรื่องปกป้องข้อมูลของตัวเอง (Dankbaar, M. E., & de Jong, P. G., 2014)

จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีดิจิทัลสร้างโอกาส และการมีส่วนร่วมใหม่ในการเรียนรู้ในสังคม และสร้างกิจกรรมการทำงานร่วมกันเพื่อใช้ประโยชน์สูงสุด ซึ่งทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital literacy) รู้จัก เข้าใจ เรื่องเทคโนโลยีดิจิทัลพื้นฐานทักษะการใช้ดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ (Learning skills) เรียนรู้ได้เร็ว โดยมีการแสวงหาความรู้ แยกแยะข้อมูลข่าวสาร สร้างคุณค่าสร้างสรรคงานจากการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้มาช่วยการดำเนินงาน และสร้างประโยชน์ ทักษะการใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อประโยชน์เชิงวิชาการ (Digital scholarship) รู้จักแหล่งเรียนรู้ คลังความรู้ สื่อสาระ ฐานข้อมูลวิชาการ การอ้างอิง

มีความเป็นผู้เรียนรู้หาสิ่งใหม่เสริมความเป็นผู้เชี่ยวชาญเรียนรู้จากการให้บริการทางการศึกษาที่มีในระบบดิจิทัล ยังต้องมองหาทักษะใหม่ที่จำเป็นสำหรับอนาคต ที่หลายคนต้องหาคณะการดำเนินชีวิตด้วยการใช้ดิจิทัล ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการการข้าราชการพลเรือน (2561) ได้แบ่งทักษะดิจิทัลออกเป็น 4 ประการ คือ 1) รู้ใช้ (Use) แสดงถึงความคล่องแคล่วทางเทคนิคที่จำเป็นในการใช้กับคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต 2) รู้เข้าใจ (Understand) คือ ความสามารถที่จะเข้าใจบริบทที่เกี่ยวข้องและประเมินสื่อดิจิทัล 3) รู้สร้างสรรค์ (Create) คือ ความสามารถในการสร้างเนื้อหาและมีประสิทธิภาพโดยใช้สื่อดิจิทัล และ 4) การรู้เท่าทันสื่อ คือ ความสามารถของบุคคลในการเข้าถึงวิเคราะห์ ประเมินและสื่อสารเนื้อหาสาระในรูปแบบต่าง ๆ ได้

ดังนั้นทักษะดิจิทัลจึงเป็นการพัฒนาความฉลาดรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับดิจิทัล เป็นความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) องค์ประกอบของทักษะดิจิทัล ได้แก่การรู้ใช้ รู้เข้าใจ การรู้สร้างสรรค์ และการรู้เท่าทัน ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งและต้องได้รับการพัฒนาสำหรับนักเรียนระดับอาชีวศึกษา ทั้งนี้การพัฒนาทักษะดิจิทัลของนักเรียนอาชีวศึกษาสถานศึกษาอาชีวศึกษาถือเป็นแก่นนำสำคัญในการพัฒนาให้แก่ผู้เรียน ด้วยการจัดตั้งเป็นศูนย์พัฒนาคุณวุฒิวิชาชีพ เพื่อวัดมาตรฐานผู้ที่ถนัดในสาขาอาชีพนั้นเข้าทำงาน และความสามารถในการใช้ดิจิทัล รวมถึงระบบการจัดการศึกษาจะมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อตอบสนองต่อทักษะดิจิทัลของผู้เรียน

การสร้างเสริมทักษะดิจิทัลของนักเรียนอาชีวศึกษา

ในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้าน การมีทักษะสำคัญที่จำเป็นและต้องการในปัจจุบันคือ ทักษะดิจิทัล เป็นความสามารถในการใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการเข้าถึง การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การจัดการ การบูรณาการ การแข่งขัน การสื่อสาร การสร้างสารสนเทศและความรู้ใหม่ ดังนั้นการรับรองผู้ที่มีทักษะดิจิทัลที่มีความสามารถตอบโจทย์ทิศทางการเปลี่ยนแปลงโลกในปัจจุบันและในอนาคตได้นั้นจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นและมั่นใจได้ว่าบุคคลนั้นมีทักษะดิจิทัลและปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในต่างประเทศนั้นให้ความสำคัญเรื่องทักษะความสามารถและศักยภาพการทำงานของคนที่เป็นมาตรฐานที่ได้การรับรองเหมือนกับใบปริญญาทางการศึกษา ดังนั้นในการสร้างเสริมทักษะดิจิทัลของนักเรียนอาชีวศึกษาจึงควรผ่านการประเมินสมรรถนะที่ได้รับคุณวุฒิวิชาชีพจากสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์กรมหาชน) และมีคุณสมบัติทางวิชาชีพตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด และสามารถนำมาตรฐานอาชีพไปปรับใช้เป็นหลักสูตรได้เช่นกัน เพื่อให้สถานศึกษาสามารถผลิตนักเรียนได้ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดแรงงานในสถานประกอบการ นอกจากนี้ มาตรฐานอาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะที่สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์กรมหาชน) กำหนดไว้อย่างช่วยให้สถาบันการศึกษาประหยัดงบประมาณในการดำเนินงานด้านหลักสูตรการเรียนเพราะสามารถนำทักษะความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในการเรียนการสอนและในการทำงานอาชีพได้ต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2564)

สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์กรมหาชน) เป็นองค์กรอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักนายกรัฐมนตรี จัดตั้งเพื่อพัฒนาและผลักดันระบบคุณวุฒิวิชาชีพของไทยด้วยการจัดทำมาตรฐานอาชีพให้ได้มาตรฐานสากล กำหนดองค์กรมีหน้าที่รับรองสมรรถนะบุคคล และเป็นศูนย์กลางข้อมูลเกี่ยวกับคุณวุฒิวิชาชีพและมาตรฐานอาชีพในการขับเคลื่อนประเทศไทยสู่การเป็นเศรษฐกิจสังคมฐานความรู้ พัฒนากำลังคนของประเทศให้สอดคล้องกับความต้องการตลาดงาน เพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ และสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน (สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ องค์กรมหาชน, 2564) ตัวชี้วัดในการรับรองสมรรถนะกำลังคนตามมาตรฐานอาชีพ เพื่อตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจ

และอุตสาหกรรม มีระบบคุณวุฒิวิชาชีพเป็นกระบวนการรับรองบุคคลให้ได้รับการยอมรับในความรู้ ทักษะ ตลอดจนความสามารถที่สอดคล้องกับสมรรถนะประสบการณ์และความรู้เพื่อการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในสายอาชีพเทียบเคียงและเชื่อมโยงกับระบบคุณวุฒิอื่น ๆ

การสร้างเสริมทักษะดิจิทัลของนักเรียนอาชีวศึกษา เพื่อให้แก่นักเรียนมีทักษะการรู้ดิจิทัลในด้านการรู้ใช้ รู้เข้าใจ รู้สร้างสรรค์ และรู้เท่าทัน โดยมีทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลตามที่วิทยาลัยอาชีวศึกษากำหนดไว้ 9 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์ เพื่อเป็นมาตรฐานให้บุคคลมีสมรรถนะที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการใช้งานฮาร์ดแวร์ การใช้งานระบบปฏิบัติการ การจัดการข้อมูล การสำรองข้อมูล การใช้งานอุปกรณ์เคลื่อนที่ และการใช้งานคลาวด์คอมพิวเตอร์

ด้านที่ 2 ทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นมาตรฐานให้บุคคลมีสมรรถนะที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการใช้งานเว็บเบราว์เซอร์ สืบค้นข้อมูล ใช้งานไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ใช้งานปฏิทิน ใช้งานสื่อสังคม ใช้งานโปรแกรมการสื่อสาร และใช้ธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์

ด้านที่ 3 ทักษะการใช้งานเพื่อความมั่นคงปลอดภัย เพื่อเป็นมาตรฐานให้บุคคลมีสมรรถนะที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการใช้บัญชีรายชื่อบุคคล การป้องกันภัยคุกคาม การป้องกันมัลแวร์ การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย และการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างถูกต้อง

ด้านที่ 4 ทักษะการใช้โปรแกรมประมวลผลคำ เพื่อเป็นมาตรฐานให้บุคคลมีสมรรถนะที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำในการจัดการงานเอกสาร การจัดรูปแบบ ข้อความ การจัดการกับย่อหน้าในเอกสาร การแทรกวัตถุลงบนงานเอกสาร การจัดรูปแบบเอกสาร การพิมพ์เอกสาร รวมทั้งการตรวจทานงานเอกสาร

ด้านที่ 5 ทักษะการใช้โปรแกรมตารางคำนวณ เพื่อเป็นมาตรฐานให้บุคคลมีสมรรถนะที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการใช้งานโปรแกรมโปรแกรมตารางคำนวณ ในการจัดการตารางคำนวณ ปรับแต่งข้อมูลในแผ่นงาน จัดรูปแบบข้อมูลในแผ่นงาน พิมพ์แผ่นงาน ใช้สูตรฟังก์ชันเพื่อการคำนวณ แทรกวัตถุลงบนแผ่นงาน รวมทั้งการป้องกันแผ่นงาน

ด้านที่ 6 ทักษะการใช้โปรแกรมนำเสนอ เพื่อเป็นมาตรฐานให้บุคคลมีสมรรถนะที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการใช้งานโปรแกรมโปรแกรมนำเสนอ ในการจัดการงานนำเสนอ ใช้งาน ข้อความบนสไลด์ แทรกวัตถุลงบนงานนำเสนอ กำหนดการเคลื่อนไหว รวมทั้งการตั้งค่างาน

ด้านที่ 7 ทักษะการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ เพื่อเป็นมาตรฐานให้บุคคลมีสมรรถนะที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการใช้งานพื้นที่ทำงานแบบออนไลน์ พื้นที่แบ่งปันข้อมูลออนไลน์ โปรแกรมแบ่งปันหน้าจอ และโปรแกรมการประชุมทางไกลผ่านจอภาพ

ด้านที่ 8 ทักษะการใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล เพื่อเป็นมาตรฐานให้บุคคลมีสมรรถนะที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการใช้โปรแกรมสร้างเว็บ การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการทำงาน การใช้โปรแกรมตกแต่งภาพ การใช้โปรแกรมจัดการทำงานของหน้าจอ และการใช้โปรแกรมตัดต่อสื่อภาพเคลื่อนไหว

ด้านที่ 9 ทักษะการใช้ดิจิทัลเพื่อความมั่นคงปลอดภัย เพื่อเป็นมาตรฐานให้บุคคลมีสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยคุกคามด้านความมั่นคงปลอดภัย ปฏิบัติตามหลักเพื่อ รักษาความปลอดภัย ปฏิบัติตามหลักการใช้งานเว็บเบราว์เซอร์อย่างปลอดภัย และกำหนดรูปแบบการพิสูจน์ตัวตน (ดังภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของนักเรียนอาชีวศึกษา 9 ด้าน
ที่มา: สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ องค์การมหาชน (2564)

เกณฑ์ในการกำหนดทักษะดิจิทัลระดับคุณวุฒิวิชาชีพให้สอดคล้องกับระดับสมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพ กรอบคุณวุฒิวิชาชีพในแต่ละระดับจะอธิบายถึงกฎเกณฑ์ความรู้ ทักษะและ คุณสมบัติที่พึงประสงค์ขอบเขตความรับผิดชอบผลิตที่พึงจะได้จากการปฏิบัติงาน นวัตกรรมและระดับความยากง่ายของการทำงานโดยเฉพาะ ซึ่งจะช่วยให้ยกระดับคุณวุฒิวิชาชีพและการพัฒนากำลังคนของประเทศให้สามารถแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและระดับสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้เป็นเครื่องมือหลักในการประเมินและรับรองตามมาตรฐานอาชีพเพื่อตอบสนองความต้องการทั้งของภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมตลอดจนเป็นกลไกในการเชื่อมโยงเทียบเคียงกับระบบคุณวุฒิการศึกษาในระดับประเทศและสากล จะเห็นได้ว่าระบบคุณวุฒิวิชาชีพดิจิทัลของอาชีวศึกษาถูกพัฒนาขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการรับรองความสามารถของกำลังคนตามมาตรฐานอาชีพ เพื่อให้บุคคลได้รับการยอมรับใน ความรู้ ความสามารถและทักษะ ที่สอดคล้องกับสมรรถนะประสบการณ์ และความรู้ ตามความต้องการของภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม และใช้ระบบคุณวุฒิวิชาชีพในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในสายอาชีพของตนในอนาคต

ดังนั้น การมีทักษะความรู้เรื่องการใช้ดิจิทัล หรือ Digital Literacy และการพัฒนาทักษะดิจิทัลของนักเรียนอาชีวศึกษานับเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคนในยุคเทคโนโลยีดิจิทัลสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศ ส่งผลต่อความมั่นคงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม และอีกทั้งผลของการสร้างเสริมทักษะดิจิทัลของนักเรียนตามที่สถานศึกษากำหนดเป็นการรับรองคุณภาพของนักเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาให้มีทักษะดิจิทัลทั้ง 9 ด้าน ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนจะใช้รูปแบบบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลให้นักเรียนนักศึกษาที่มีความรู้ มีทักษะทางดิจิทัลเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพและให้ทันต่อโลกของการเปลี่ยนแปลงปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สรุป

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ส่งผลให้การดำเนินชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนไป ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและทักษะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลจะสามารถพัฒนาตนเอง พัฒนางาน และปรับเปลี่ยนให้ทันการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล นำมาใช้ในการพัฒนาตนเอง และการมีทักษะชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของนักเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาได้พัฒนาการรู้ทักษะดิจิทัล ได้แก่ รู้ใช้ รู้เข้าใจ รู้สร้างสรรค์ และรู้เท่าทัน โดยมีเงื่อนไขของการดำเนินการพัฒนา คือ การสร้างเสริมให้นักเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษา มีทักษะดิจิทัล ใน 9 ด้าน คือ ใน 9 ด้าน คือ 1) การใช้งานคอมพิวเตอร์ 2) การใช้งานอินเทอร์เน็ต 3) การใช้งานเพื่อความมั่นคงปลอดภัย 4) การใช้โปรแกรมประมวลผลคำ 5) การใช้โปรแกรมตารางคำนวณ 6) การใช้โปรแกรมนำเสนอ 7) การทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ 8) การใช้โปรแกรมสร้างดิจิทัล และ 9) การใช้ดิจิทัลเพื่อความมั่นคงปลอดภัย โดยให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลด้วยการจัดการเรียน การสอนด้วยรูปแบบการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลที่ต้องพัฒนาขึ้น ให้สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะดิจิทัลของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลงและบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2559). *แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม*.

<https://www.mdes.go.th/about>.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ.(2563). *นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

ศักดิ์ดนัย โรจน์สรานุภมย์.(2562). *กลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางดิจิทัลของนักเรียน*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ องค์การมหาชน. (2564). *ตัวชี้วัดในการรับรองสมรรถนะกำลังคนตามมาตรฐานอาชีพ*. กรุงเทพฯ: สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน).

สำนักงานคณะกรรมการการข้าราชการพลเรือน (2561). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2556- พ.ศ. 2561)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2564). *การจัดการอาชีวศึกษาในสถานศึกษา*.

<http://www.vec.go.th/th>.

เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2561). *การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล*. <http://www.trueplook> .

Collins and Halverson. (2009). *Rethinking education in the age of technology: The digital revolution and schooling in America*. New York, NY: Teachers College Press.

Dankbaar, M. E., & de Jong, P. G. (2014). *Technology for learning: how it has changed education*. Perspectives on medical education, 3(4), 257-259.

Gilster. (1997). *Digital literacy*. New York: John Wiley & Son.[doi.org/10.1016/0261-5177\(95\)00052-P](https://doi.org/10.1016/0261-5177(95)00052-P)

Mossberger,K.et.al.(2007). *Digital Citizenship*. London: The Mit Press.